

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 463/2019-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. novembra 2019 zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpenej JUDr. Danicou Holováčovou, advokátkou, Čajakova 5, Košice, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s právom podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II sp. zn. 41 C 619/2015 zo 6. septembra 2017 a uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 464/2017 z 20. novembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. marca 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej JUDr. Danicou

Holováčovou, advokátkou, Čajakova 5, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 41 C 619/2015 zo 6. septembra 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 464/2017 z 20. novembra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní vedenom pod sp. zn. 41 C 619/2015 pred okresným súdom domáhala určenia, že v žalobe špecifikované nehnuteľnosti patria do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov – jej rodičov, z ktorých otec už nežije (ďalej aj „poručiteľ“). Podanou žalobou realizovala vôľu poručiteľa vyjadrenú v listine o vrátení daru zo 16. januára 2008. Protistranou v tomto spore bol brat sťažovateľky (ďalej len „žalovaný“). K späťvzatiu žaloby v konaní došlo na naliehanie matky oboch sporových strán po ich dohode v rámci dedičského konania.

3. Napadnutým rozhodnutím okresný súd konanie zastavil a zároveň druhým výrokom žalovanému priznal voči sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o ich výške rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti tohto rozhodnutia. Okresný súd napadnutým rozhodnutím v časti náhrady trov konania „aplikoval zásadu úspechu v zmysle § 262 ods. 1 v spojení s § 256 ods. 1 CSP, pričom nezohľadnil mimoriadne okolnosti prípadu“, ktoré podľa názoru sťažovateľky „odôvodňovali aplikáciu ust. § 257 CSP“. Sťažovateľka poukázala na obdobné rozhodnutie okresného súdu, v ktorom vzťah blízkych rodinných príslušníkov a ich postoj k veci samej považoval okresný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania za dôvody hodné osobitného zreteľa. Proti výroku o náhrade trov konania sťažovateľka podala odvolanie, o ktorom bolo napadnutým uznesením krajského súdu rozhodnuté tak, že výrok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal i náhradu trov odvolacieho konania.

4. Sťažovateľka odvodzuje porušenie svojich základných práv podľa ústavy, ako aj práv podľa dohovoru a dodatkového protokolu (bod 1) tým, že súdy zúčastnené na rozhodovaní jej veci rozhodovali v „rozpore s princípom predvídateľnosti súdnych rozhodnutí“, pretože pri svojom rozhodovaní nezohľadnili pohnútku, ktorá ju viedla k podaniu žaloby, a ani blízke príbuzenské vzťahy medzi účastníkmi sporu. Napadnuté rozhodnutia súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci predstavujú „*exces z doktríny zákazu prekvapivých rozhodnutí...*“, keďže ten istý súd v obdobnej právnej veci, čo sa týka strán sporu (sťažovateľka v tejto súvislosti poukázala na rozsudok sp. zn. 42C 139/2008 z 10. októbra 2013), podľa sťažovateľky tie isté skutkové okolnosti posúdil rozdielne.

5. Na základe argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že základné práva sťažovateľky podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a právo podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu k dohovoru boli porušené napadnutým uznesením okresného súdu, ako aj napadnutým uznesením krajského súdu, ďalej aby ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie a aby zaviazal okresný súd uhradiť sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v sume 415,51 €.

6. V súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 (ďalej len „rozvrh práce“) bola vec 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) rozvrhu práce bola prejednaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení Jana Baricová – predsedníčka senátu, Rastislav Kaššák a Miloš Maďar.

II.

Právomoc ústavného súdu

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

9. Podľa čl. 20 ods. 1 má každý právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy má každý právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom a všetci účastníci v konaní sú si podľa odseku 2 rovní.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

13. Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu má každá fyzická alebo právnická osoba právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

14. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

15. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

16. Ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu

17. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

18. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

19. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka využila svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

20. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu

21. Sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20, 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 ods. 1

dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu a druhým výrokom priznal žalovanému plnú náhradu trov odvolacieho konania.

22. V napadnutom uznesení krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia poukázal na priebeh predmetného konania, ako aj na obsah napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorý vo vzťahu k trovám konania usúdil, že za dôvody osobitného zreteľa nemožno v tomto prípade považovať blízke rodinné väzby, pretože žalovaný sa v konaní potreboval účinne brániť, čím mu vznikli finančné náklady, ktoré by inak nebol povinný znášať, a teda by bolo zjavne nespravodlivé mu za takýchto okolností náhradu trov konania nepriznať. Krajský súd ďalej poukázal na znenie § 255 a § 256 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), z ktorých všeobecné súdy vychádzajú pri rozhodovaní o náhrade trov konania, ako aj na zásady z nich vyplývajúce (zásada úspechu a zásada procesnej zodpovednosti za zavinenie). Následne krajský súd konštatoval, že vzhľadom na to, že k zastaveniu konania v predmetnej veci došlo z procesného hľadiska v dôsledku konania sťažovateľky (spät'vzatie žaloby), t. j. z procesného hľadiska jej zavinením, okresný súd správne pri rozhodovaní o trovách konaniach vychádzal z § 256 CSP a taktiež správne posúdil okolnosti relevantné pre rozhodovanie o trovách podľa § 257 CSP v súlade s ustálenou judikatórnou praxou. Podľa krajského súdu v predmetnom konaní neboli splnené predpoklady pre aplikáciu § 257 CSP, pretože sťažovateľka *„v priebehu sporu nepreukázala a ani vo svojom odvolaní netvrdila žiadne také výnimočné okolnosti, ktoré by odôvodňovali aplikáciu ustanovenia § 257 CSP a ktoré by boli spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštalcie o trovách konania, ak za také označila len okolnosti (pohnútky), ktoré ju viedli k podaniu žaloby a fakt, že je osobou v blízkom príbuzenskom vzťahu so žalovaným. Na uvedenom nemôže podľa názoru odvolacieho súdu zmeniť nič ani poukaz žalobkyne na rozhodnutie Okresného súdu Košice II zo dňa 10. 10. 2013 sp. zn. 42C/139/2008 medzi rovnakými stranami sporu, ktorým súd žalobu zamietol a vyslovil, že stranám sporu náhradu trov konania nepriznáva, aplikujúc pritom ustanovenie § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (teraz § 257 CSP) a ani skutočnosť, že medzi stranami došlo*

k zmierlivému riešeniu sporu v rámci dedičského konania, ktoré sa právoplatne skončilo vydaním Osvedčenia o dedičstve zo dňa 27.3. 2017 sp. zn. 13 D/170/2009, Dnot/55/2019.“.

23. V súvislosti so svojou argumentáciou týkajúcou sa predvídateľnosti rozhodnutí súdu sťažovateľka poukázala na rozsudok okresného súdu sp. zn. 42 C 139/2008 z 10. októbra 2013, v ktorom okresný súd o náhrade trov konania rozhodoval na základe § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, pričom pri svojom rozhodovaní uviedol, že zohľadnil aj blízky príbuzenský vzťah strán sporu, avšak v jeho obsahu ďalej podrobne popísal predovšetkým postoj procesných strán k samotnému súdnemu konaniu, resp. ich správanie v konaní, keď poukázal na to, že z dôvodu možnosti dosiahnutia mimosúdnej dohody boli pojednávania na žiadosť procesných strán odročované v priebehu celého konania, žalované (sťažovateľka a jej matka), ktoré by inak mali právo na náhradu trov konania, nevyužili svoje právo zúčastniť sa nariadených pojednávaní a v konečnom dôsledku nesúhlasili so späťvzatím návrhu navrhovateľa (brata sťažovateľky, pozn.).

24. Z opisu správania sa procesných strán v napadnutom konaní a v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 42 C 139/2008 je zrejmé, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania súdy zúčastnené na rozhodovaní v týchto veciach síce rozhodovali v oboch prípadoch o spore tých istých procesných strán nachádzajúcich sa v opačnom procesnom postavení v konaní, avšak vychádzali z posúdenia iných skutkových okolností, predovšetkým odlišného správania sa procesných strán v konaní. Vzhľadom na uvedené napadnuté uznesenie krajského súdu, v ktorom tento súd dospel k odlišnému záveru týkajúcemu sa priznania náhrady trov konania, nemožno podľa ústavného súdu označiť za prekvapivé rozhodnutie porušujúce sťažovateľkou označené práva, a taktiež toto rozhodnutie zjavne nie je ani výsledkom porušenia princípu rovnosti účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

25. Pokiaľ sťažovateľka osobitne namieta porušenie čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu s odôvodnením, že porušenie týchto práv vyplýva z porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rovnakým rozhodnutím (napadnutým uznesením krajského súdu, pozn.) a ústavný súd považoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6

dohovoru za zjavne neopodstatnenú, odmietol i s ohľadom na argumentáciu samotnej sťažovateľky jej ústavnú sťažnosť aj v časti namietajúcej porušenie čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a to podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

26. Z dôvodov uvedených v častiach III.1 a III.2 tohto uznesenia ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) a g) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol.

27. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite jej ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2019

Jana B a r i c o v á
predsedníčka senátu